

Література:

1. Богатирьов І.Г. Пенітенціарні установи України (теорія і практика) : Наукове видання (на трьох мовах). Київ, 2013. 450 с. С. 2.
2. Богатирьов І.Г В'язниця в Україні: інноваційна модель. Київ : ВД «Дакор». 2023. 44 с. С. 4.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-327-2-10>

ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНУ «КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧІ ЗАСАДИ» У ДОСЛІДЖЕННЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ

Литвиненко О. Ю.

*здобувач III рівня вищої освіти «доктор філософії»
Класичний приватний університет
м. Запоріжжя, Україна*

В наукових працях вітчизняних вчених часто використовується термін «кримінально-виконавчі засади» зміст якого тлумачиться по різному. У зв'язку з цим, ми проаналізували даний термін і дійшли висновку, що він по – перше, застосовується вченими відповідно до предмету дослідження, а по – друге, його використання має суцільно теоретико-прикладний характер, оскільки в нормі Кримінально-виконавчого кодексу (2003 р.) він не передбачений.

Отже з'ясування терміну «кримінально-виконавчі засади» має не тільки і не стільки теоретико-пізнавальний характер, оскільки як зауважує авторський колектив навчального посібника «Поняття та зміст прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві та шляхи їх подолання», він має нести також і прикладний характер [1, с. 38].

Варто наголосити, що кримінально-виконавчі засади не лише входить в структуру порядку і умов виконання/відбування засудженими покарання в місцях несвободи, вони також є частиною захисту прав і свобод засуджених, оскільки порушення адміністрацією установи виконання покарань (залежно від рівня безпеки) матеріально-побутові та медико-санітарні вимоги законодавства викликають у засуджених їх рідних регулярні скарги до Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та суду.

До речі, вітчизняний вчений В. Я. Конопельський у власному дослідженні, дійшов висновку, що в науковій літературі з питань кримінально-виконавчого права словосполучення типу «кримінально-виконавчі засади» є широко вживаними, проте їх автори досі

не визначили їхній зміст у вигляді окремого поняття. А тому, як зауважує дослідник вчені оперують поняттям «кримінально-виконавчі засади», проте не наводять їх дефініцію під час авторського пошуку з того або іншого предмета дослідження [2, с. 468–475].

З такою позицією автора варто не погодитися, оскільки як пише вітчизняна дослідниця у сфері пробації Л. І. Олефір, під кримінально-виконавчими засади варто розуміти виражені в кримінально-виконавчому праві або в інших законодавчих актах вихідні нормативно-керівні начала, які характеризують його зміст і закріплюють порядок та умови виконання та відбування кримінального покарання й застосування пробації [3, с. 23–24].

Інша вітчизняна вчена О.Т. Устюжанінова вивчаючи кримінально-виконавчі засади дійшла висновку, що вони розглядаються нею як вихідні нормативно-керівні положення, що забезпечують реалізацію завдань ДКВС України за різними функціональними напрямками шляхом застосування норм кримінального, кримінально-виконавчого та кримінального процесуального законодавства, а також відомчих (міжвідомчих) нормативно-правових актів, що регулюють порядок і умови виконання та відбування кримінальних покарань і пробації [4, с. 128].

Вважаємо, що відповідні теоретичні положення прийнятно використовувати для виведення цілісної дефініції «кримінально-виконавчі засади». Переконані, що запровадження до наукового обігу відповідної правової категорії сприятиме усуненню прогалин у теоретичних та правових положеннях виконання/відбування покарання.

До речі, кримінально-виконавчі засади звернені, в першу чергу, до суб'єкта виконання кримінального покарання, кримінально-виконавчої установи максимального або середнього рівня безпеки, все залежить від статті засудженого, вимогами і дозволами, які закріплені в КК України, КВК України, наказах й інструкціях Міністерства юстиції України.

А тому їх безумовне дотримання (виконання) є необхідною умовою та важливою гарантією ефективного виконання/відбування покарання. Звичайно, було б неправильно стверджувати, що за обсягом змісту та сферою дії кримінально-виконавчі засади не можуть розрізнятися. Певна їх відмінність можлива на всіх трьох стадіях виконання/відбування покарання. Отож, кримінально-виконавчі засади ми не поділяємо на основні та другорядні. Будучи в тісній взаємодії, як пише вітчизняний вчений В.Т. Марчук одні засади сприяють реалізації інших й лише застосування всіх засад в їх сукупності, в системі, у взаємозв'язку та взаємодії може сприяти виконання/відбування покарання [5, с. 263].

Висновок. Узагальнюючи вищевикладене пропонуємо науковій спільноті наступне визначення кримінально – виконавчих засад – це взаємозалежна система законодавчих та відомчих нормативно – правових актів, які забезпечують належні умови виконання/відбування в місцях несвободи засудженими кримінального покарання.

Література:

1. Боровик А.В. Поняття та зміст прогалин і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві та шляхи їх подолання : навч. посіб. / А.В. Боровик, Д.С. Белкіна, О.Г. Колба та ін.; за заг. ред д-ра юрид наук, проф. О.Г. Колба. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2021. 336 с. С 38.

2. Конопельський В. Я. Особливості кримінально-виконавчих засад протидії організованій злочинності в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 73. С. 468–475.

3. Олефір Л. І. Кримінально-виконавчі засади застосування пробації в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2018. 209 с.

4. Устюжанінова О. Т. Поняття та зміст кримінально-виконавчих засад функціонування Державної кримінально-виконавчої служби України. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2020. № 41. С. 46–50.

5. Марчук В.Т. Поняття кримінально-виконавчих засад виконання і відбування покарання у виді довічного позбавлення волі. *Проблеми реформування кримінальної юстиції України* : збірник за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції 23–24 травня 2019 р. Чернівці, 2019. 268 с. С. 263.